

IZ PISAMA BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA MALOJ BRAĆI KAPUCINIMA O SVETOM LEOPOLDU B. MANDIĆU

Anto BARIŠIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
anto@kapucini.hr

Povodom izvanredne jubilarne godine Božjeg milosrđa kroz koju prolazimo a koju je 8. prosinca 2015. godine proglasio papa Franjo i kojoj je za zaštitnike postavio dvojicu svetaca poteklih iz franjevačkog reda male braće kapucina, sv. Leopolda i sv. Pija, kao i povodom dolaska posmrtnih ostataka tijela svetog Leopolda u Hrvatsku, u Zagreb od 13. do 18. travnja 2016. godine, mislimo da je prigodan, gotovo jedinstven, neponovljiv i povlašten trenutak da pred čitavu kršćansku javnost iznesemo dosad nepoznate misli koje je u nekoliko navrata u pisanom obliku ondašnji zagrebački nadbiskup i kardinal, danas blaženi Alojzije Stepinac iznio o danas svetom Leopoldu B. Mandiću, za kojeg se u vrijeme dok Stepinac piše vodio, i to s prekidom i odgodom, postupak beatifikacije. Imajući u vidu dosad općepoznatu i više puta isticanu činjenicu da je zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac bio prvi koji je u hrvatskom narodu u zagrebačkoj prvostolnici na staru godinu 1945. godine započeo širenje kulta Leopoldove svetosti, samo tri godine nakon Leopoldove smrti 1942. godine, u ovoj prigodi našu ćemo pažnju usmjeriti na ono što je do danas ostalo posve nepoznato o duhovnom odnosu između te dvojice velikana hrvatskog naroda. Ono što je do danas ostalo nepoznato i što prvi put objavljujemo sačuvano je obliku korespondencije zagrebačke male braće kapucina, i to: ondašnjeg provincijala Tomislava Janka Šagi-Bunića (1955. – 1958.), profesora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, zatim o. Zvonimira M. Pšaga, upravitelja Župe sv. Mihaela u zagrebačkoj Dubravi te o. Alojzija Novaka, gvardijana i eksprovincijala, sa zagrebačkim nadbiskupom i kardinalom Alojzijem Stepincem. To su pisma koja je kardinal Stepinac pisao iz kućnog pritvora u Krašiću, a čuvaju se u Arhivu

Hrvatske kapucinske provincije sv. Leopolda Bogdana Mandića u istoimenom samostanu u zagrebačkoj Dubravi (Gornjoj), dok kopije tih pisama pronalazimo i u osobnom arhivu profesora T. J. Šagi-Bunića, koji se nalazi u samostanu sv. Mihaela, također u zagrebačkoj Dubravi (Donjoj).

Kardinal Stepinac je iz kućnog pritvora u Krašiću uputio zagrebačkim kapucinima sedamnaest pisama u razdoblju od 1953. do 1959. godine. Od tih sedamnaest pisama četiri su tek kratke kardinalove zahvale kapucinima na imendanskoj, božićnoj ili novogodišnjoj čestitki, koju su mu bili uputili, kako su to činili i mnogi drugi. Ostatak pisama, njih trinaest, pretežno zauzimaju pola stranice strojopisnog teksta, s time da je jedno od tih pisama dugačko jednu cijelu stranicu. Od tih pak trinaest pisama najviše ih je adresirano na tadašnjeg provincijala ondašnje Ilirske kapucinske provincije Tomislava Janka Šagi-Bunića. Od njih izdvajamo šest, od kojih su prva dva na latinskom jeziku (prva četiri upućena su fra Šagi-Buniću, jedno fra Alojziju Novaku i jedno fra M. Zvonku Pšagu), u kojima pronalazimo crkvenoj i necrkvenoj javnosti dosad nepoznate i neobjavljene misli kardinala Stepinca o svetome Leopoldu. Ostatak sadržaja pisama kao i razmišljanja vrijedne poruke hrvatskim kapucinima ovom prilikom ispuštamo. Kronološki ćemo prikazati spomenutih šest pisama kako su pisana iz Krašića, počevši od 1955. godine pa sve do zadnjega, koje je kardinal napisao 26. rujna 1959. godine, nekoliko mjeseci prije svoje smrti.

U prvom pismu datiranom 28. kolovoza 1955. godine, čestitajući provincijalu o. Tomislavu Šagiju na njegovu izboru za provincijala, nadbiskup Stepinac piše: »U naše se vrijeme treba spomenuti o. Leopolda Mandića koji je umro na glasu svetosti, a za kojega ne mogu ne poželjeti da ga slijede svi ostali.« U drugom pismu, napisanom nekoliko dana poslije prvoga, datiranom 2. studenoga 1955. godine, kardinal i nadbiskup Stepinac u zahvali Tomislavu Šagiju za čestitku koju mu je uputio povodom njegove 25. godišnjice svećeničkog ređenja, među ostalim, piše: »Neka milost Gospodina našega Isusa Krista bude sa svima vama kako bi časna provincija male braće kapucina u duhu kojim je ispunjen o. Leopold (blažene uspomene) bezbrojne duše pridobila za Krista.« Poslije Božića 1955. godine na jednoj posjetnici bez oznake datuma kardinal Stepinac piše o. Tomislavu Šagiju da mu »zahvaljuje za Božićnu čestitku, a posebno na obavijesti za proces o. Leopolda. Bio sam duboko ožalošćen na vijest o obustavi procesa, a isto tako sada radostan, da stvar dobro napreduje.«

Prije negoli se upoznamo sa sljedećim Stepinčevim pismom kao zanimljivost spomenimo i doprinos Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu koji je dao u procesu Leopoldove beatifikacije i kanonizacije. U ime profesora spomenutog fakulteta tadašnji dekan redovni profesor Vilim Keilbach upu-

tio je provincijalatu kapucina, pod br. 367/1953, 24. lipnja 1953. jedan dopis s prilogom. U dopisu stoji: »Prečasnomo naslovu se dostavlja molba profesora ovoga fakulteta na Svetu Stolicu za uvođenje i pospješenje Apostolskog procesa u pitanju beatifikacije sluga Božjeg Leopolda Mandića.« U prilogu pak pisanom latinskim jezikom s istim datumom i brojem kao i dopis koji je dekan poslao, iznesen je stav i mišljenje profesorskog zbora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Svetoj Stolici o Leopoldovoj kauzi. Ondje, među ostalim, čitamo: »Ideo opportunum nobis videtur, ut processus apostolicus in causa beatificationis quam primum introducatur.« I prilog i dopis nalaze se u osobnom arhivu Tomislava Janka Šagi-Bunića među korespondencijom.

Vratimo li se Stepinčevim pismima, nakon zadnjega spomenutog, iduće je napisao 2. svibnja 1957. godine, u kojem zahvaljuje na uskrсноj čestitci provincijalu o. Tomislavu Šagiju. Kardinal Stepinac pred kraj svojega pisma piše: »Sigurno Vašu cijelu provinciju prati iz neba svojim molitvama dobri o. Leopold, koji, ako nije bio član provincije, ali je bio član toga našega ispaćenog naroda, kojega je svim srcem ljubio na zemlji, a u nebu se ta ljubav samo potencirala, ne dakako u smislu kakvog ludog hipernacionalizma, nego od želje da sav narod hrvatski bude doista narod Božji i narod Marijin.« To je bilo zadnje pismo koje je uputio tadašnjem provincijalu Ilirske provincije T. Šagiju. Osim toga pisma njemu upućenoga, posjedujemo jedno pismo koje je kardinal Stepinac napisao o. Zvonimiru M. Pšagu, župniku Župe sv. Mihaela i vikaru samostana u Zagrebu. Podsjećamo čitatelja da je zagrebački nadbiskup Alojzije osnovao Župu sv. Mihaela u zagrebačkoj Dubravi i da je vlastitim sredstvima sagradio crkvu posvećenu sv. Mihaelu, koju je povjerio kapucinima a koju je upravo on i blagoslovio na Novu godinu 1942. Uz crkvu kapucini će početi postupno graditi i samostan sv. Mihaela. Župniku Zvonimiru M. Pšagu nadbiskup Stepinac vezano uz svetoga Leopolda dana 8. srpnja 1959. godine piše: »Čujem da stvar o. Leopolda prema izjavi jednog kardinala jako dobro stoji. Ako dakle dođe na oltar, kao što se nadam, imat ćete posebnog nebeskog zaštitnika i pomoćnika u svom radu, pa to temeljito iskoristite.« Zadnje pismo koje je kardinal Stepinac uputio kapucinima naslovljeno je na o. Alojzija Novaka, u ono vrijeme gvardijana samostana sv. Mihaela i bivšeg provincijala Ilirske provincije. Pismo je datirano 26. rujna 1959. godine i najduže je pismo unutar sveukupne korespondencije između kardinala Stepinca i franjevačke male braće kapucina, a sadrži čitavu stranicu teksta. Kardinal ga piše prigodom drugog izdanja životopisa sluga Božjeg o. Leopolda Mandića, koji su mu kapucini poslali u Krašić zajedno sa životopisom sv. Lovre Brindiškoga, koji je u ožujku 1959. godine bio proglašen crkvenim naučiteljem. U tom zadnjem

pismu je i najbogatije izražena Stepinčeva misao o tada sluzi Božjem Leopoldu Bogdanu Mandiću, za kojeg se u to vrijeme vodio proces beatifikacije, a u čiju je svetost života kardinal Stepinac već tada vjerovao, dakle davno prije službene crkvene Leopoldove beatifikacije 1976. godine i kanonizacije 1983. godine.

Iz toga najdužeg pisma nastojat ćemo prenijeti što više Stepinčevih misli o Leopoldu, koje potvrđuju netom rečenu tvrdnju kao i to koliko je pitanje Leopoldove svetosti nadbiskupu Stepincu bilo osobito važno zbog višestrukih implikacija. Već odmah na početku svojeg pisma kardinal piše: »Nitko danas ne sumnja, da se je divno veliko srce skrivalo u svetome Lovri Brindiškom, divno veliko srce, makar na oko i u malom, čovjeku, ocu Leopoldu. O prvome je Crkva već izrekla svoj autoritativni sud. O drugome, mislim, prema onome, što čujem u svojoj najstrožoj izolaciji, da ne ćemo dugo čekati na taj sud. A onda, kada dođe taj dan, i kad u našoj domovini svanu dani slobode, (*a doći će sigurno*) onda nastojte, da biografija oca Leopolda doživi toliko izdanja, koliko ih do sada još nismo zapamtili u našoj domovini u svetačkim biografijama. [...] Tvrdo sam naime uvjeren, da će uskoro tisuće i tisuće duša ponavljati iskustvo svetog Augustina: 'Fecisti nos Domine a Te, et inquietum est cor nostrum donec requiescat a Te' ('Za sebe si nas Gospodine stvorio, i nemirno je srce naše dok se ne smiri u Tebi'). Tada će tim dušama divni lik dragog oca Leopolda biti sigurni putokaz k smirenju srca i duše Bogu, kad je on, kako malo koji čovjek naših dana, umio unositi mir Božji preko ispovjedaonice i inače u ojađena, izmučena srca ljudska. Ja sam doživio podizanje crkvi hrvatskim blaženicima: bl. Nikoli u Kustošiji, blaženom Marku na Selskoj cesti, blaženoj Hosani u Trnju. Blaženi Augustin ima već otprije svoj, barem oltar u Lupoglavu. Ako ne ću ja (jer mi se čini da zdravlje ne će dugo izdržati) daj Bože, da barem moj nasljednik uzmogne, kad Sveta Stolica izreče svoj sud, po njezinoj dozvoli podići crkvu i župu u čast blaženom ocu Leopoldu, a onda uz milost Božju i Svetom ocu Leopoldu. Omnia possibilia sunt credenti! A vi se svi, kao sinovi istoga Reda trudite, da duh oca Leopolda živi uvijek u ovoj provinciji. Biti će onda dobro i hrvatskom narodu. Jer pravu sreću i napredak jednog naroda ne stvaraju ljudi i sile, galame i vike, makar se pričinjali velikima, nego ljudi molitve, pokore, žrtve.«

Tako je pisao i mislio budući svetac o budućem svecu. Svetac je sveca prepoznao.